

Úvodník

Reginald Adrián Slavkovský

Obdobie poznačené koronavírusom nám viac než inokedy dalo najavo, ako veľmi sa môžeme navzájom ovplyvňovať. Stačí blízkosť, kýchnutie, dotyk a „skočí“ na nás neviditeľná „gulička“ schopná aspoň nám znepríjemniť život, ale pre niektorých znamenajúca koniec pozemskej púte. Začali sme nosiť rúška, rukavice, štíty, dezinfikovať a umývať si ruky, nezhrmažďovať sa spolu v uzavretých priestoroch. Potrebujeme sa navzájom, ale ak sme sa nechceli ohrozovať, boli sme na istý čas tlačení viac do samoty.

Pre filozofov a humanitných mysliteľov je obraz ohrozenia koronavírusovej pandémie metaforou hlbšieho prístupu k životu, o ktorý by sa mali usilovať. Poodstúpiť a v samote si premyslieť svoj pohľad na skutočnosť, svoje presvedčenia a rozhodnutia je dobrým začiatkom k návratu do sociálnej sféry, kým na niekoho „kýchneme“ svoj pohľad na vec. Spory a vojny nespádnú z oblakov, sú výsledkom situácií, v ktorých viaceré strany chcú zmeniť beh sveta podľa svojich predstáv. Najprv – väčšinou bez toho, aby si to uvedomili – ľudia dovoľia, aby sa svet v ich myšlienkach rozdelil na bojujúce strany. Naše ego nám vždy výborne podsunie dôvody, prečo je pravda na našej strane a prečo je zásadne potrebné túto pravdu brániť a bojovať proti tým druhým, ktorí by inak presadzovali svoje (z nášho pohľadu) ilúzie. Túto tendenciu rozumu – rýchlo dodatočne nachádzať dôvody pre svoje názory a rozhodnutia – ukazujú ako jeho hlavnú vlastnosť kognitívni vedci Hugo Mercier a Dan Sperber v pomerne novej knihe *Záhada rozumu*. No a ticho v samote je dobrou príležitosťou vidieť svet nie ako boj, ktorý máme podporiť, ale ako jednotu, ktorej chceme lepšie porozumieť.

Samozrejme, okolo nás je veľa vecí, ktoré by sme chceli zmeniť. Ale to, s čím chceme bojovať, sa stáva našim protivníkom. Naše vlastné bojovné nastavenie prenáša ten istý náboj bojovnosti aj na druhú stranu „ringu“. Platí to pre jednotlivcov, inštitúcie aj celé veľké oblasti života: zničiť triedneho nepriateľa; odstrániť choroby, ktoré nás kvária – od rakoviny až po koronavírus; pozabíjať teroristov; viesť vojnu proti obchodu s drogami; znemožniť politických konkurentov. Na začiatku je myšlienková analýza, tá sa spojí s našimi skúsenosťami a hľadá spôsoby ako preusporiadať svet, aby smeroval k cieľu, v ktorom vidíme riešenie. Ak tej ceste niečo prekáža, rozum vytvára stratégie, ako sa prekážky zbaviť. To je boj na úrovni myšlienok. Ak si neuvedomíme, čo sa deje, a naša túžba nám dodá odvahy, začneme svoj boj realizovať aj v skutočnom svete.

Aký je rozdiel medzi tým, kto do sveta vnáša svoj vnútorný boj, a tým, kto sa snaží porozumieť svetu a dovoliť, aby sa mohol približovať k svetu lepšiemu a spravodlivejšiemu? Za prvým prístupom je sebastredné ja motivované vlastnými, väčšinou nevedomými tendenciami k svojmu šťastiu, ktorému niečo bráni. Za druhým je prijatie sveta takého, aký je, bez vnútorného boja vo svojich myšlienkach, vo svojom obraze sveta. Oboje môže vyvolávať spory, ale tie druhé sú spormi, ktoré budú skôr alebo neskôr vyhodnotené ako cesty nenásilného odporu voči nespravodlivosti. V tom nám môže byť obdobie koronavírusu obrazom a otázkou. Ako je to so mnou? Chodím a presviedčam druhých, dávam im z toho, čo mám v sebe, bez hlbšieho premyslenia a zastavenia sa? Alebo som opatrný a mám spôsoby, akési mentálne rúška, rukavice... ktoré mi pomáhajú, aby som okolo seba nešíril predsudky, rozbitý obraz reality, vzburu, ktorá čaká na svoju príležitosť, aby rozbila prekážky, ktoré mi stoja v ceste?

V tomto čísle nájdete veľa podnetov na rozmýšľanie a hľadanie hĺbky svojho pohľadu na svet. Od úplne základných – aký postoj podporuje zmysluplný život (diskusia o Camusovej stávke), cez spätné hľadanie ciest k rozmachu vedy (či Praha bola na tejto ceste jedným z najdôležitejších miest) až po zahĺbenie sa do krásy vonkajších prejavov východnej liturgie (v hľadaní harmónie ich stavebných,

výtvarných, literárnych, hudobných, rituálnych a sociálnych aspektov prostredníctvom konkrétneho miesta). Prajem vám obohacujúce čítanie, ktoré povedie vaše myslenie ku komplexnejšiemu obrazu sveta bez bojov, sveta plného harmónie, ktorej hĺbka nás bude vyzývať pýtať sa stále ďalej.

doc. Mgr. RNDr. Reginald A. Slavkovský OP, PhD.